

המעשים הקשים האלו מסרסרם להכריח אותנו להוציא מן הכוח אל הפועל את מי שאותו באמת - אריות - "גרע שׁכב נְאָרִי וְגִלְיָא מִי יִקְרִינִי":

שבעי יח' - רבי משה דוד וואלי פרשת בלק פרק כב פסוק ח
הזיון ימקח - ... 'וחציו ימחץ' כי האומה הזאת היא אומה של אריות כלם גבורים בין לפי טבעם בין מפני השכינה ששורה עליהם.

ומה טבעם של אריות שלפעמים כורעים ושוכבים ונראים כחלשים אבל לבסוף קמים בשבע תמאס וטורפים והרדים ואוכלים את הצדים אותם כן ישראל הם נראים ככורעים ושוכבים בזמן הנלות אבל לבסוף בזמן הגאולה 'וְהָיָה שְׂאִיתִי יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב צַמִּים רַבִּים כְּאֲרִיהַ בְּהַמּוֹת יַעֲרִי כְּכַפְדֵי בְּגִדֵי צֶאֱן אֲשֶׁר אִם עָבַר וְדָמַם וְשָׂרָף וְאִין מִצִּילִי.

העולם מסתכל על עם ישראל כמו אריה מנוטם, ושוכחים כי אריה זה ברגע אחד יכול לקום מרבצו ולהשיב מלחמה שוערה.

הסוד לטעונם מתכרר כביאור לפסוק (כג כא): 'כי לא יחש' ביעקב ולא יקסם ביישראל צנת יאמר ליעקב וישראל מה פעל אלי':

שבעי יח' - רבי משה דוד וואלי פרשת בלק פרק כב פסוק כג
"... כמה תעיס כל אותם הגוים שחושבים להתגבר על זאת האומה הקדושה להכניעה ולהשפילה ולהתיש את כחה.

שהרי אדרבא ואיפכא מסתברא כי בשם שהאלוק שלהם הוא רם ונשא על כל אלקי העמים כן האומה הזאת הדבוקה בו היא עתידה להתעלות ולהתנשא על כל שאר האומות, כי הכח וההתנשאות הוא לעולם כפי הדבוקות.

ולכן אחרית גוים מדבר ציה וערבה לפי שאין ממש בדבוקותם, אבל זאת האומה שהדבוקות שלה הוא בה' אלקים אמת שהוא אלקים חיים ומלך עולם לפיכך היא עתידה להתנשא ממיד יותר ויותר עד שתגיע אל תכלית ההתנשאות ותתגבר על כל שאר האומות לביא הוה שמתגבר על כל שאר הבהמות והחיות.

התגברותו והתנשאותו על כל האומות נובעת מדבוקותו בד' אלהיו שנשא על כל טעות זו של הגוים שחושבים להתגבר על זאת האומה הקדושה להכניעה ולהשפילה ואינם מכירים את אופיינו על גלגליא יקום ונאָרִי יתנשא תלך ותתכר להם בהקדם:

כסר שור במדבר (פרשת בלק) פרק כב פסוק כד
הַרְעַם קְלָבִיא יִקּוּם - כלומר אתה היית סבור להשפילם, לא כן אלא יתנשאו ויתגברו לביא וכאריה. לא ישכב על המנוחה ועל הנחלה כמו שתיגרם אונקלוס: 'לא ישרי בארעיה עד דיקטול קטול'.

גורל הקסמה והתגובה יהיו בעוצמה רבה וללא הפוגה עד תום המלאכה:

תרעם ירושלמי
"אָ עמא האלון קאריא שרין וקארימתא מתגברין - סוף מה דלית אריא לא ניח ולא שדיך עד זמן דהוא אכיל ופשיט בשר ושתי אידם, קרין אינון עמא האילין - לא נייחין ולא שריכין עד זמן דיקטילין בעלי דכביהון ויפשיכו אידם קטייל בעלי שגאיהון קמאי".

ואכן תכונה זו של אריות שמצויה כאומתנו או מוצאים גם כיהודיה הגיבורים:

ותעמק דבר' - פרק כב פסוק כד
הַרְעַם קְלָבִיא יִקּוּם - שהוא 'גבור בטבעו: נאָרִי יתנשא - ארי יש לו טבע התנשאות הפנש שעל כן מכונה בשם מלך החיות, זה מועיל לו הרבה להפיק רצונו יותר מכפי כחו גם כן, באשר אינו רוצה שיגרת כבודו, אם לא ימצא ידו לעשות מה שהחל או מה שראוי לפניו שיחוש לכבודו.
זוהו ברכת ישראל - 'לבד שמתגבר בטבע (קלביא יקום), עוד כארי יתנשא² נשא נפשו בכבוד המעלה כשנכנס למלחמה, עד כי זה זה גורם אשר לא ישכב וגו':

גם במדבר באה לכיטור תכונה של תעוזה זו:

במדבר רבה (פרשת בלק) פרשה כ סימן כ
"הַרְעַם קְלָבִיא יִקּוּם - אין אומה בעולם כיוצא בהם הרי הן ישינים מן התורה ומן המצוות ועומדין משנתן כאריות וחוספין קריאת שמע וממליכין להקב"ה! ונעשין כאריות ומפליגין לדרת ארץ למשא ומתן אם תנקל אחד מהם או אם מחבלין באין ליגע באחד מהן ממלך להקב"ה. לא ישכב עד: יאכל טרף - כשהוא אומר 'ה' אחד' נאכלין המחבלין מפני ומלחשין אחריו ברה"ש כבוד מלכותו לעולם ועד' ונורחין והוא נסמך קריאת שמעו ששומרי היום לשומרי הילה ונכשא לישן משפקי רוחו להקב"ה שנאמר 'בְּיָדְךָ אֶפְקֹדֵי יוֹחֵי' (תהלים לא) וכשננער ממלך בהקב"ה השומרים בלילה מוסרין אותו לשומרי היום שנאמר 'נִפְשֵׁי אֲדֹנָי מִשְׁמְרִים לְבָבְךָ' (תהלים קל) לכן בלעם אומר 'אז יא אומה כזו...".

מה רצו חז"ל לומר לנו בדברים אלו:

ספר נצח ישראל פרק נח
"ורצו לפרש במדבר הזה כמו שהתבאר, כי ישראל הם עם השם יתברך מבלי חציצה. ולכן אין ראוי לשבח את ישראל בכח ובגבורה אנושית. אבל השבח הוא על גבורת אלקיות, לא גבורה אנושית. ומה שהכתוב אומר 'הן עם כלביא יקום', רצה לומר שכל ענין שלהם אינו דברים פחותים, רק עושים מעשים גדולים ונוראים, ודבר זה הם מצות אלקיים, וזה נקרא שהם "עם כלביא יקום", כלומר שמעשיהם גדולים. ואין לה מעשה גדול יותר ממי שנושע מצות אלקית, כי לפי חשיבות המעשה - שהוא מעשה אלקי - נחשב המעשה גדול מאוד. ולפיכך מה שישאר עושים מצוה אלקית, דבר זה נחשב שהם "עם כלביא יקום וכארי יתנשא". ומה שהוא גובר על הדברים הרחנים, הוא נקרא שיאכל טרף. לל דהבר, הכתוב רצה לומר כי ישראל מעשיהם אלקיים כמו שראוי לאומה אלקית, וזהו "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא". ודי בה:

¹ בעצם גם כאשר אין ישינים מתורה ומצוות, בעת הצורך) או מתנערים וחוספין קריאת שמע כפי שראינו בעת המלחמה שקריאת שמע היתה שגורה בפי כל חיילינו ושהמליכו עליהם את ה' ומתנו (ל) נעשו כאריות להילחם, שכידוע (דר) ארץ זה גם מלחמה. נמאב במרא (ברכות לב ע"ב) שארבעה צריכין חזק ואילו הן תורה, ומעשים טובים, תפילה ודוד ארץ... וכו'... ארץ מנין - שאמר סוק ונתחזק בעד עמנו וגו'. ופרש"י (דר) ארץ - אם אומן הוא - לאומנתו, אם סוחר הוא - לסוחרות, אם איש מלחמה הוא - למלחמתו. הא ל' שגם חייל ולוחם צריכים חזקו וכמו שאמר יואב לאבישי אחיו במלחמה כאשר מסופר ש'ויבאו בני עמון ויערדו מלחמה פתח השער ואלם צבא ורחל וישיבו ומשלה לבדם בשעה, נרא יואב כייחמה אליו פני המלחמה מפנים ומאחור ויבאר מלך בחורי: ישראל יעטרך לקבאת אים, ואת יתר העם נתן ביד אבישי אפיו ויעטרך לקבאת בני עמון, ויאמר אים נתחזק ארם ממני והתנה לי לישועה ואם בני עמון יחזקו ממך והלכת להושיע לה. סוק ונתחזק בעד עמנו ויבד ערי אלקינו ויקח וישעה קטוב בעינינו. וכן צרף לומר שה' משא ומתן' של החיילים זה מלחמה...

כָּרַע עֵצֶכ כַּאֲרֵי וּכְלָבִיא מִי יִקְיֵמוּ

במדבר פרק כד פסוקים ח - ט

אֵל מוֹצִיאֵו מִמִּצְרַיִם כְּחֻלֵּפֶת רֶאֱם לֹא יֵאֱכַל זֵימִם עֲרִיו וְעַלְמַתֵּיהֶם יִגְרֵם חֻזְצִיו יִמְוִן: כָּרַע עֵצֶכ כַּאֲרֵי וּכְלָבִיא מִי יִקְיֵמוּ מִכְּרִכֶּךְ בְּרוּךְ וְאֲרִירֶךְ אֲרוּךְ

מה בין דוד המלך ואופי הנהגותיו את המלוכה לעומת אופי הנהגותיו של שאול:

'תעמך דבר' - פרק כד פסוק ח

"הנה בשאל המלך כתיב: 'ישאל לכה המלוכה על ישראל וילחם סביב בכל איביו כבואב ובבני עמון ובאדום ובכלי צובה ובפלשתים ובכל אשר יקנה ירשע: ויש חיל וכן את עמלק ויצל את ישראל מיד ששה' (ש"א ד, טו), וגבי דוד המלך כתיב: 'יהי דוד לכל דרכו משכיל זה' עמו' (ש"א יח, ד), ובשניהם הכוונה שהצליחו במלחמתם..."

כיצד יתכן שנצחונותיו של שאול היו לרשע מבר הנטיב:

'תעמך דבר' - פרק כד פסוק ח

"אבל הנפקא מינה שביניהם שיש מתגבר במלחמה ואינו כובש את שכנגדו תחתיו, ורק מפיל ומחליש אותם. נמצא אינו מצליח את אומתו, אלא מרשע את שכנגדו, ויש מתגבר וכובש תחתיו, וזה הצלחת האומה, זה היה הנפקא מינה בין שאול לדוד, שאול היה רק מחליש ומרשע את שכנגדו, דוד היה כובש ומעמיד נציבים שלו באדום ובמצאב וכל האומות שכבשו..."

פסוקי הנוגה העוסקים כהנהגת המלכות של דוד 'ויהי דוד לכל דרכו משכיל':

'תעמך דבר' - פרק כד פסוק ח

- א. 'אֵכַל זֵימִם עֲרִיו' - דוד המלך ניצח את ארבו במלחמה.
- ב. מתוך כך 'עַלְמַתֵּיהֶם יִגְרֵם' - עצמותיהם, היית חזק שלהם, השלטן שלהם, 'גרם' - גרם אלו, ספל אותם אל שלטון 'גרם' אלו וספלים לישראל הנמדי את שלטון שלו במקום הנזק, בפקים השלטון שלהם.
- ג. 'חֻזְצִיו יִמְוִן' לאחר שהנמדי דוד את שלטון באופן ברור דוד משמע כבר אינו נצרך לחציו, לצבאו שלו, אפשר כבר לפור את הצבא כי כבר אין בו צורך יותר, 'שבר' (דוד) את הצבים שנלחם בהם שלא יהיה נצרך עוד לפלחמה וכן היה בסוף ימי דוד וכל ימי שלמה'.
- ד. 'כָּרַע עֵצֶכ כַּאֲרֵי' - לאחר שביסס את שלטון באופן ברור דוד משמע, ללא גמגומים ופירו את הצבא הלוהם, שכב במנחה' כמו אריה שאינו מפחד מאיב, 'שוב לא מצא איש ידו להעיר מלחמה עליו' להילחם בו שנית.
- ה. 'וּכְלָבִיא מִי יִקְיֵמוּ' - לא רק שאותה אומה שאותה ניצח דוד במלחמה לא העזה להילחם שנית, אלא אף 'מאומה אחרת שכבש אותם, לא ירא עוד שיתגרו עמו'.
- ו. והשיא הוא - 'מִכְּרִכֶּךְ בְּרוּךְ וְאֲרִירֶךְ אֲרוּךְ', לא רק שפחדו להילחם שוב עם ישראל אלא אפילו 'בדיבור ובקללה יראו להתגרות עם ישראל', ואפילו הסתוו והעמלחמה תקשורתית כבר לא העז האויב לעשות.

במדבר פרק כד פסוקים ח - ט

אֵל מוֹצִיאֵו מִמִּצְרַיִם כְּחֻלֵּפֶת רֶאֱם לֹא יֵאֱכַל זֵימִם עֲרִיו וְעַלְמַתֵּיהֶם יִגְרֵם חֻזְצִיו יִמְוִן: כָּרַע עֵצֶכ כַּאֲרֵי וּכְלָבִיא מִי יִקְיֵמוּ מִכְּרִכֶּךְ בְּרוּךְ וְאֲרִירֶךְ אֲרוּךְ

ריבונות של עולם מוציא אותנו ממצרים לאורך כל הדורות, מן המצרים שיש לנו, על מנת שהנשמה הגדולה שלנו תוכל לצאת לחירות:

'שבטי יה' - רבי משה דוד וואלי פרשת בלק פרק כד פסוק ח

אל מוציא ממצרים כחולפת ראם לו - כי התנשאות האומה הוא כהתנשאות האלקות שלה ולפי שכבר ידוע שהשכינה הקדושה ששורה על ישראל והוציאן מארץ מצרים היא המתנשאת על כל השמים העליונים שהם אלקי העמים לפיכך גם ישראל עצמן צריך שיתנשאו כמותה וישלטו על כל האומות כמו שעתידי להיות בימיה של מלך המשיח כי זהו הטעם גם כן שאמר 'ותנשא מלכותו' סתם, שמשמע התנשאות אחר התנשאות עד שתיגע אל ההתנשאות הגמור בימות המשיח וזהו גם כן לשון 'תועפות' שר"ל עפיה אחר עפיה ועליה אחר עליה עד שירותא דדרגין דאיהו מלכא משיחא דעד עתיק יומין מטא.

והאמת הוא שתהיה להם רדיפה מן החצונים בכל עליה ועליה אבל ישראל עתידים להתגבר עליהם ורדיפתן של החצונים לא תמנע את עלייתן של ישראל ואודבא הם עתידים לישול כל הניצוצות הטובים של החצונים ולהעלותן ...

עם ישראל לא רק יתגבר על איביו אלא גם יכבדם וישחיתם:

'שבטי יה' - רבי משה דוד וואלי פרשת בלק פרק כד פסוק ח

אֵכַל זֵימִם עֲרִיו - ולא עוד אלא שהם עתידים גם כן לנחש ולנחץ ולהאבד ולהרוס כל הבנינים שלהם, וזהו שאמר וְעַלְמַתֵּיהֶם יִגְרֵם - שדחמו אל השתמה גמדה כשם שנשתחה הגוף כשנשברו עצמותיו.

ריבונות של עולם משתמש באויבים האלו על מנת להעיר אותנו, כאשר אנו מסלקים את דרכנו, ועל ידהם נתקן דרכנו ומתוך כך נתגבר עליהם ונעביר אותם מן העולם:

'שבטי יה' - רבי משה דוד וואלי פרשת בלק פרק כד פסוק ח

חֻזְצִיו יִמְוִן - אֵם היתה כנותו לומר שיחזק את ארבו בהצבים שלו היה צריך לומר 'יחזציו ימחץ' או 'יחצוצם'. אלא שבא הכתוב לרמז על טבעו של העם הזה שסוף סוף הוא מתחזק את חציו בסוד 'חצי אכלה במ' - 'חצי כלים והם אינם כלים'. כי החצונים הם החצים שמשמשת בהם הקב"ה למחוז את ישראל כשהם מקולקלים אבל לבסוף כשנתקנו כל צורכם הם מתגברים על החצונים ומעבירים אותם מן העולם ונמצא בכך שהם מחזקים את חציהם משם כמו שעשו למצרים וליונים וכמו שעתידי לעשות אל האדומיים כענין שנאמר 'ונתתי את נקמתי באדם ביד עמי ישראל'...